

SCOL'A ROMANA.

FÓIA PEDAGOGICA PENTRU INAINTAREA CAUSEI SCOLARE LA ROMANI.

Edata si redactata

cu concursulu Domniloru: Dr. **A. P. Alexi**, prof. gimn. in Naseudu, **V. Gr. Borgovanu**, prof. prep. in Gherl'a, Dr. **D. Barcianu**, prof. semin. in Sibiiu, **T. Ceontea**, prof. prep. in Aradu, Dr. **A. Gram'a**, prof. de teol. in Blasiu. **I. Lazariciu**, prof. prep. in Dev'a, **Gr. Pletosu**, prof. si catich. g. o. la gimn. din Naseudu, Dr. **P. Tanco**, directoru gimn. in Naseudu s. a. m. m.

Max. Popu,
prof. gimn. in Naseudu.

de

Vasile Petri,
prof. preparandialu em.

Apare in tóta Marti'a si costa pe 1 anu 4 fl., pe $\frac{1}{2}$ 2 fl. Prenumeratiunile sunt a se adresá la redactiune in Naseudu (Nassod, Transilvani'a).

Naseudu, 13-a Maiu 1880.

Pentru inserate se raspunde de siru 5 cr. si tax'a timbrului câte 30 cr. de fie care publicatiune. Serisori nefrancate nu se primescu, anonime nu se considera.

Dela Reuniunea „Mariana.“

Raportulu comitetului despre activitatea reuniunei „Mariana“, compusu si cetitu de Ioanu Jar da in adunarea generala din 4 Iuniu 1879, tinuta in Sangeorgiu.

(Fine).

Inainte de a incheiá raportulu despre reuniunile filiale, avendu in vedere, ca statutulu referitoru la aceste are se vie sub discussiune in decursulu acestoru siedintie, fia-mi permis a adauge câte-v'a cuvinte referitóre la insemnatatea acestor'a, la scopulu lor si la mijlócele pentru ajungerea aceluia.

Spre a aratá insemnatatea reuniunei in genere si a celor filiale in specie, se privimu la tinerulu invetiatoriu, carele dupa ce a esitu preste pragulu scólei, ducendu cu sine nisce munti de auru, ce si-i formase in fantasi'a sa pe bancile scólei, se asiédia intr'o comuna. Aici densulu remane isolatu de vícti'a sociala, aci elu se convinge indata, ca muntii de auru nu sunt chiar' atátu de lucitori, ca multe din acele cestiuni, ce se priviau cá bagatele, pretindu acum pacientia de fieru pentru a fi resolve, aci nu arare ori are densulu ocaziunea de a se convinge, cum adesea minciun'a e onorata, precandu adeverulu e defaimatu. Intre impregiurari nefavoritóre apoi neputendu veni in atingere nice chiar' cu colegulu seu conscolariu, nu póte nice progresá si neprogresandu, regreséza. Cu timpulu apoi tem-

pindu-i se ver-ce ambitiune, de a fi la inaltimea misiunei sale, de a rivalisá cu colegii sei, pazesce o cale ce o apuca, fia buna, fia rea, si ast-feliu pe incetulu pierde si din acele cunoscintie, ce a adusu cu sine din preparandia; asia apoi cunoscintiele lui se marginescu pre langa cele ce are a predá discipuliloru sei. In casulu acest'a, de progresu in scóla nu mai póte fi vorb'a, càci: „Nu se póte inchipuí ceva mai in-spaimentatoriu, decátu unu invetiatoriu, carele nu scie mai multu decátu discipulii sei“ — dice unu scrietoriu germanu.

Dela invetiatoriu se pretinde, cá dinsulu se cunósca obiectulu de prelegere, in o estensiune mai mare, decátu are a-lu predá discipuliloru sei, càci nice cându nu póte cine-va comunicá totu ce scie; se pretinde, cá dinsulu se cunósca metodulu predarii, se cunósca pre discipululu seu dupa calitatile sale, se scie alege aceea ce e a-comodatu timpului si gradului de desvoltare a scolarului; càci altcum va orbecá dintr'unu estremu intr'altulu, fora resultatu, fora de a avé odichn'a cunoscintiei, ca si-a implinitu datorinti'a.

Aceste recerintie nu si-le póte insusí nice unu invetiatoriu, fia aceluia câtu de talentatu, deca se va radimá numai pe cunoscintiele sale câscigate in preparandia. Preparandi'a nice nu e in stare a pregatí astfeliu pre fitoriulu invetiatoriu, ea a facutu destulu, deca a pusu fundamentulu,

déca a escítatu in densulu voi'a de a se perfec-tioná mai departe, facéndu-i apoi cunoscute is-vórale, din cari 'si póte trage cunoscintiele.

Tinerulu invetiatoriu are lipsa de activitate continua, are lipsa a convení cu colegii sei, a formá cu ei impreuna, cá si pe bancile scólei, unu corpu, in alu carui sinu se se discute tóte intrebarile de scóla.

Éca dara, onor. adunare generala, necesi-tatea reuniuniloru filiale si totodata si scopulu loru!

Aceste sunt bas'a reuniunei „Mariana“; aci, in cercuri mai restrinse, se va dá ocaziune mem-briloru ei de a se fortificá pentru a puté repres-intá cu demnitate pre invetiatoriulu românú.

Pentru-cá inse aceste reuniuni se póta co-respunde misiunei loru, este necesitate impera-tiva, cá fiacare membru se participe in aceste cá membru activu; se se dea ocaziune la fia-care adunare fiacaruia membru de a face aceea, ce póte, pentru-ca prin acést'a câsciga incredere in sine, i-se intaresce presenti'a spirituala, atâtú de necesara invetiatorului; càci se nu pierdemu din vedre: precum nu póte nimenea invetiá inno-tatulu de pre uscatu, asia nici invetiatoriulu nu va puté pune in praesa cunoscintiele sale, pri-vindu numai la altulu.

Prin tinerea aloru 2—3 adunari la anu, in care 4—5 invetiatori voru tractá unu obiectu séu altulu, ér' majoritatea invetiatoriloru va partici-pá numai cá simpli spectatori, si respective prin aceea, ca unui invetiatoru îi va vení ren-dulu in 4—5 séu 6 ani se elaboreze si elu unu tractatu óre care, anevoie credu ca ne vomu a-junge frumosulu scopu ce-lu urmarimu. Deci dar' participare activa — éca suprem'a necesi-tate!

Se intielege de sine, ca pentru a puté luá parte activa in adunari, va fi necesitatu fia care membru a cetí carti bune pedagogice, a-si face din ele estrase si notitie pentru inlesnirea pri-virei cuprinsului. La prelucrarea cutarei teme invetiatoriulu se va puté folosí de anumite ma-nuale, càci de atari se folosescu in lucrarile loru chiar' si aceia, cari au avutu fericirea de a-si câscigá cunoscintie mai vaste; va avé a se ferí inse de a decopiá simplu de pre o chârtia pe alt'a, crediendu ca dóra aceea nu se va observá;

cci atu nei nu va puté trage nice unu folosu din lucrarile sale.

Numai asia vomu progresá intarindu-ne pu-terea de a eugetá si de a judecá, numai asia ne vomu deprinde in expresiunile limbistice, déca noi insine vomu ordiná si vomu espune liberu materialulu coadunatu.

Atât'a despre reuniunile filiale. Fia, cá cu ocaziunea desbaterei regulamentului se aflamu calea, prin care se se puna o basa solida la inaintarea nóstra prin prosperarea acelor'a; dea ceriulu, cá aceste patru reuniuni, cá patru surori bune, diligente, se rivaliseze intre sine prosperandu!

A dóu'a cestiune, ce-si ascépta resolvirea in decursulu acestui anu, a fostu elaborarea si respective esoperarea aprobarii unui planu de invetiamentu acomodatú impregiurariloru nóstre. A vorbí de necesitatea unui planu de invetia-mentu, a voi a documentá acést'a, credu ca e superfluu. Esperienti'a de tóte dilele ne arata, ca pâna si in cele mai secundare afaceri, nice candu resultatulu nu e siguru, lipsindu planulu condu-ducatoriú.

Planulu, acestu compasu alu invetiamentului, e chiebatu a ordiná tóta afacerea, elu are a aduce unitate si armonia intre toti factorii conlu-eratori, a fi cu privire la materialulu de prele-gere din fia care obiectu, la metodulu propunerii si pre lînga aceste a mai tiné contu si de re-cuisitele de invetiamentu.

Precum e ordinata, prin unu planu fiesu, afacerea unui maiestru, care voiesce a cladí o casa; precum e decisu inca inainte de a se pune cea de antáiu pétra din fundamentu, ca ce po-sitiune va avé respectiv'a casa, cu câte incaperi va fi, cum se va asiediá, cá se fia destulu de luminósa si scutita de umediéla, se aiba pros-pectulu cuvenitu fačia cu celelalte case, etc.; chiar' asia trebuc cá si planulu de invetiamentu se ordinezze afacerea invetiatorului din scóla.

In esecutarea conclusului referitoriu la pla-nulu de iuvetiamentu luatú sub p. 20 alu adu-narii generale din anulu trecutú, comitetulu a infimpinatu multe greutáti, intre cari cea mai principala e lips'a si respective diversitatea ma-nualeloru didactice aplicate in scóla. Din actele aflátóre la comitetu se vede, ca in scólele nóstre s'au

folositu mai atâtea manuale, câte esista in limb'a noastră, ba mai multu, se vede aceea, ca chiar' in un'a si aceeași scóla s'au folositu diferite manuale.

Cu privire la acestu obiectu, comitetulu a aflatu de bine a pune între obiectele adunării nóstre si aceea, cá fia care invetiatoru se refereze in scrisu asupr'a materialului, ce între impregiurarile actuale, i-a succésu a propune in decursulu acestui anu. Cade in competinți'a on. adunari, a aduce concludusulu ce va aflá de bunu pentru resolvirea acestei cestiuni importante.

In adunarea generala din anulu trecutulu s'a fostu decisu, cá comitetulu se faca pasi pentru deschiderea unui cursu de gimnastica in Nascedu. Pasii întreprinsi de comitetu au ramasu pâna acum'a fora rezultat. *)

Aceste sunt rezultatele morali ale reuniunii nóstre.

Ce privesce starea materiala, ca este urmatórea: pâna in diu'a de astadi reuniunea are 74 de membri primiti, mai sunt câti-va (6) insinuati, cari se voru primí in adunarea presenta, afara de cei ce se voru insinua astadi.

Din tacele de inscriere si din tacele anului 1878|9 ar' fi trebuitu se incurga sum'a de 111 fl. v. a., au incursu inse numai 50 fl. 50 cr. v. a. va se dica mai puçinu de jumetate, prin urmare sum'a de 60 fl. 50 cr. v. a. este in restantia. Se spera, ca cu ocaziunea adunării acesteia restantiele se voru rafiú, ceea ce e necesitate imperativa, déca nu voimú a ajunge la disolvarea reuniunii, cum au ajunsu alte reuniuni prin incasarea neregulata a taceseloru.

Inainte de a incheia, dupa multele necesitati si apeluri la datorintie, permiteti-mi a Ve aminti si o impregiurare imbucuratóre, care atinge atátu viéti'a morala câtu si cea materiala a reuniunii nóstre.

Considerandu multele neajunsuri, cu cari au a se luptá invetiatorii in urmă relei dotatiuni, prim'a reuniune filiala, pentru a inlesni participarea la adunari, a facutu pasi, cá invetiatoriloru participatori se li-se raspunda diurnele de 1 fl. 50 cr. la di si cu ocaziunea adunării reuniunii filiale.

Asemenea pasi a întreprinsu apoi si a IV-a reuniune filiala. Pasii întreprinsi n'au ramasu fora rezultat. Poporatiunea acestui tinutu, carea a datu destule probe despre interesarea sa față de caus'a invetiamentului, aducéndu atâtea sacrificii pe altariulu museloru, si cu acést'a ocaziune s'a aflatu la inaltimea misiunii sale, a doveditu ca e gat'a a face totulu pentru inlesnirea cultivării acclora, carora li-a incredintiatu celu mai scumpu tesauru de pre paméntu, pre fií sei.

Acést'a poporatiune, prin reprezentantii sei legali — prin senatele scol. conf. — a votatu pomenitele diurne pentru invetiatorii participatori la adunările reuniunii filiale. Relativele concluse s'au subscernutu ven. senatu scol. districtualu spre aprobare.

Merita tóta stim'a dd. presiedinti ai respectiveloru reuniuni filiale pentru viulu interesu aratatulu față de acést'a cauza. Nu mai puçina interesare au doveditu dd. preoti, cá presiedinti ai senateloru scol. locale.

Nu se póte lasá neamintita impregiurarea, ca presiedintele reuniunii a IV-a, d. A. Silasi, in decursulu acestui anu a doveditu unu interesu deosebitu față de reuniunea mariana, si acést'a cu atátu mai multu, cu câtu referintiele scolare din tinutul, preste care se estinde numit'a reuniune filiala, sunt cu multu mai nefavoritóre decátu in celelalte tinuturi. Comitetulu 'si tine de datorintia a-i esprimá deplina recunoscintia si multamita.

In fine incheiu acestu raportu cu cuvintele marelui pedagogu germanu Diesterweg: „Numai pâna atunci se póte numí invetiatorulu invetiatoriu, pâna cându si densulu invétia, numai pâna atunci póte densulu lucrá cu viosimea tineretieloru, pâna cându e capace a conservá in sine spiritulu de activitate.“

Fia cá, aceste cuvinte se affie resunetu in inimile nóstre. Fia, cá la finea adunării, fiecare dintre noi se póta duce cu sine consolatiunea de a fi contribuitu prin acést'a la conservarea spiritului de activitate, de a fi contribuitu la cultivarea propria si prin acést'a a fi pusu o petricica câtu de mica la cladirea acelu maretu edificiu, ce-lu numimú: „inaintarea némului nostru românescu.“

*) Causa ?

Invetiamentulul intuitivu in scól'a poporala.

De Ioan u Darius.

Cursulu I.

(Urmare.)

d) Intrebuintiarea obiectelor aflatóre in scóla.

1. Padimentulu.

Tu siedí in banca. Eu nu siedu, ci stau; stau pe padimentu. Si tu poti stá pe padimentu.

1. Pe padimentu potu stá. (Deprindere pâna la desteritate).

Pe padimentu nu numai stau, ci si âmbļu. Êta eu âmbļu pe padimentu. Si tu poti âmbłá pe padimentu. Pe padimentu putemu si siedé.

2. Pe padimentu putemu stá, âmbłá, siedé.

Més'a stá pe padimentu, bancile inca, catedr'a inca, etc.

3. Obiecte inca potu stá pe padimentu.

In modulu acest'a se voru conduce scolarii a aflá propositionile urmatóre:

4. Pe padimentu putemu pune cev'a. 5. Pe padimentu póte cadé cev'a. 6. De pe padimentu putemu luá cev'a. Padimentulu se póte maturá. 8. Padimentulu se póte spalá, etc. Repetire!

2. Feréstr'a.

1. Feréstr'a se póte deschide. 2. Feréstr'a se póte inchide. 3. Feréstr'a se póte spalá. 4. Feréstr'a se póte sterge. 5. Prin feréstra putemu vedé, etc. Repetire!

3. Usi'a.

1. Usi'a se póte deschide. 2. Usi'a se póte inchide. 3. Pe usia intramu. 4. Pe usia esimu. 5. Pe usia vedemu. 6. Pe usia aruncamu afara. 7. Pe usia strigamu. Repetire!

4. Més'a.

1. La mésa siedemu. 2. La mésa stamu. 3. Pe mésa punemu cev'a. 4. Pe mésa scriemu. 5. La mésa cetimu. 6. Més'a se póte mânjí. 7. Més'a se póte sterge. 8. Més'a se póte spalá. 9. Més'a se póte miscá, etc. Repetire!

5. Tabliti'a.

1. Pe tabliti'a scriemu. 2. Pe tabliti'a socotimu. 3. Pe tabliti'a desemnamu. 4. Tabliti'a o putemu pune pe mésa si o putemu luá. 5. Tabliti'a o putemu bragá in mésa si o putemu scóte. 6. Tabliti'a o putemu acatiá in cuiu. 7. Tabliti'a o putemu miscá, asiediá, sterge, etc. Repetire!

6. Tabl'a.

1. Pe tabla scriemu. 2. Pe tabla socotimu. 3. Pe tabla desemnamu. 4. Tabl'a o putemu întórce. 5. Tabl'a o putemu pune pe picióre si o putemu luá. 6. Tabl'a o putemu acatiá de cuiu, etc. Repetire!

7. Stilulu (condeiulu).

1. Cu stilulu putemu serie pe tabliti'a. 2. Cu stilulu putemu desemná pe tabliti'a. 3. Stilulu se póte ascúti. 4. Stilulu se póte tocí. 5. Stilulu se póte frânge. 6. Stilulu se póte perde, etc. Repetire!

8. Abecedariulu.

1. In abecedariu putemu cetí. 2. Din abecedariu putemu invetiá cev'a. 3. Prin abecedariu putemu resfoi. 4. Abecedariulu 'lu putemu deschide si inchide. 5. Abecedariulu se póte mânjí si rupe. 6. Abecedariulu se póte pastrá. 7. Abecedariulu 'lu putemu luá in mâna, a-lu pune pe mésa, a-lu bagá in traista, etc. Repetire!

9. Sob'a (cuptoriulu).

1. Cu sob'a se incaldiesce cas'a. 2. In soba se póte pune focu, carbuni, lemne, etc. 3. Sob'a se póte incaldí. 4. Dela sob'a calda ne putemu incaldí. 5. Pe sob'a calda se potu sventá, pârlí haine. 6. Sob'a se póte miscá, mutá, etc. Repetire!

Recapitulare generala!

e) Descrierea obiectelor singuratice dupa colóre, forma, parti si dupa conecsiunea lor.

1. Més'a.

1. Més'a e rosia. 2. Més'a e incornurata. 3. Més'a e lunga si lata. 4. Més'a are unu puicu. 5. Més'a are patru picióre. 6. Piciórele sunt lipite strénsu de marginele mesei. 7. Pe margini stá tabl'a (façi'a) mesei.

2. Tabliti'a.

1. Tabliti'a este négra. 2. Tabliti'a are patru cornuri, e incornurata. 3. Tabliti'a e mai lunga decâtu lata. 4. Tabliti'a are rame, etc.

3. Abecedariulu.

1. Abecedariulu e mai lungu decâtu latu. 2. Abecedariulu are patru cornuri. 3. Abecedariulu are dóue table (pareti) tari. 4. Tablele cartii sunt legate un'a de all'a cu pele séu cu pâanza. 5. Intre table se afla foile. 6. Cartea are multe foi. 7. Fiacare fóia are dóue feçi'e. 8. Pe foi vedemu litere, silabe si cuvinte, etc. Repetire!

4. Feréstr'a.

1. Feréstr'a se afla in parete. 2. Feréstr'a este in patru cornuri. 3. Feréstr'a este oblonga. 4. Feréstr'a are cadre séu rame. 5. Printre rame se afla ochii ferestrei. 6. Ochii ferestrei sunt de sticla (glaja). 7. Ochii ferestrei sunt stravadiaciosi. 8. Feréstr'a are bumbi. 9. Feréstr'a are titini, etc. Repetire!

5. Usi'a.

1. Usi'a este in parete. 2. Usi'a e vêneta séu... 3. Usi'a e in patru cornuri. 4. Usi'a este oblonga. 5. Usi'a este incadrata (bordata). 6. Usi'a are unu iveru (çlesnitia, mâneru). 7. Usi'a are incuietóre (brósca). 8. Usi'a are titini. 9. Incuietórea si titinele sunt parti ale usiei. 10. Partea de josu a usiei se numesce pragu, etc. Repetire! Recapitulare generala!

f) *Materialulu din care sunt facute singuraticele obiecte precum si partile lor.*

Més'a este facuta din lemn. Més'a e de lemn. Bancile si padimentulu inca sunt de lemn. Usi'a inca, inse brósca si titinele sunt de feru. Sob'a e facuta numai din feru (tuciu).

Tabliti'a are rame de lemn, dar' tabl'a singura e facuta din unu felu de pétra numita ardesia. Paretii inca sunt facuti din pétra (nu din ardesia) séu din caramidi, printre ele este tinciú facutu din nasipu si apa si varu. Paretii pe afara sunt varuiti (spoiti) cu varu. Grindile de pe paretii sunt facute din lemn.

Usi'a, ramele ferestrilor si tablitielor sunt facute din lemn. Ochiurile ferestrilor sunt de sticla. Bumbii si titinele ferestrei sunt de feru.

Mai sunt inca si alte obiecte din scóla, cari se fia facute din sticla? — Calimarile sunt facute din sticla.

Din ce sunt facute: tabl'a, tablele de parete, cartea, catedr'a, sicriúnele, penele, etc.

Repetire si recapitulare.

Cari obiecte din scóla sunt facute din lemn? — Més'a, banc'a, padimentulu, usi'a, ramele, etc.

Din feru: sob'a, titinele, bróscele, bumbii dela feréstra, etc.

Din sticla: ochiurile de feréstra, calimarile, etc.

Din hártia: tablele de parete, foile cartii, etc.

Din pétra: paretii, tablitiiele etc.

Din pánza: traist'a, cárpele de pe capu, naframile, etc.

Din lutu: óle, blide, etc.

(Va urmá).

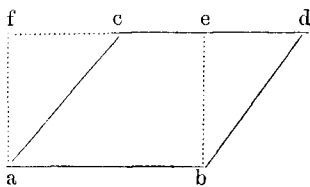
Lectiuni din geometria in scóla poporala.

(Pentru clasele superiori).

Pensulu: Despre computarea feçiei patruunghiurilor si a triunghiurilor.

(Urmare).

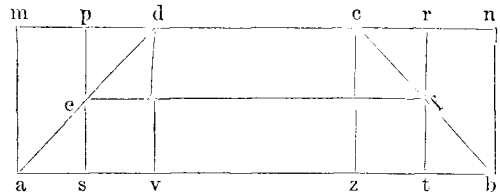
P. vino la tabla si constrúeaza unu rombu! Ce cugeti, cum vomu mesurá noi faci'a acestui'a? Care e lungimea, care e latimea, séu care e bas'a si care inaltimea? Ertatu-e dar' a luá laturea piedisia de inaltime? (nu). Óre putere-amu noi prefaca acestu rombu intr'unu paratru? (nu). Dar' in ce? Intr'unu oblongu. Éca-lu:

Asiadar' rombulu $abcd$ s'a prefacutu in oblongulu $abef$. Cum se computa faci'a oblongului? Deci si a rombului. Totu asiá se intempla si cu romboidulu. Se o cerce acést'a altulu d. c. Z! Ce figura e romboidulu? La ce se

póte reduce? (la oblongu). Asiadara cum vomu aflá faci'a romboidului? (cá si a oblongului).

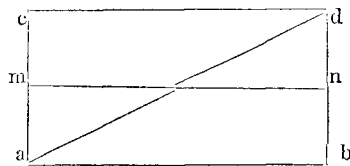
Acum ve voiu constrúe éra eu unu trapezu. Spune-mi R, câte laturi paralele are trapezulu? (dóue) Sunt acelea dóue egale? (nu). Dar' cecelealte dóue laturi paralele sunt? (nu). Asiadar' acum éca trapezulu:

Se-mi spui M., care e inaltimea séu talimea acestui trapezulu? Bine, e distanti'a dintre paralele. Póte-se esprima inaltimea prin laturea ad , ori cb ? De ce nu? Cum trebuie se cadia inaltimea pe basa? (verticalu). Dar' care e aci lungimea, cáci ab e prea mare, cd e prea mica. Asiadar' putemu noi mesurá trapezulu asiá cum este? (nu). 'Lu prefacemu dara intr'unu oblongu; óre putemu-lu? Se cercamu! Déca radicamu verticale din a si din b si le impreunamu in m si n cu lini'a cd prelungita, capetamu oblongulu $abmn$. Ce cugetati voi, totu asiá de mare e oblongulu $abmn$ cá si trapezulu $abcd$? (nu). Care e mai mare? Se cercamu altcum. Tragemu verticale din d si din c , éca-le! Ce oblongu avemu acum? ($vcde$). Egalu e cu trapezulu? dar' cum e: mai mare ori mai micu? Deci unulu e prea mare, altulu prea micu. Adevverulu e dara in mijlocu! Mijloculu e inse lini'a ef , care reprezenta lungimea mijlocia. Se radicamu prin punctele e si f verticale si oblongulu celu egalu cu trapezulu e aflatu! Deci $abcd = prst$. Pentru ce? Acum vomu aflá usioru si faci'a, care e $ef \times ps$, séu lungimea mijlocia cu inaltimea. Repetitiune! Inse acum se luamu, cá laturea $ab = 7$ cm, laturea $cd = 5$ cm; cum aflámu lungimea de mijlocu? Éca asiá: $\frac{7+5}{2} = 6$; deci lungimea de mijlocu = 6 cm. Déca acum inaltimea e d. c. 4 cm, apoi faci'a va fi $6 \times 4 = 24$ cm \square séu $\frac{7+5}{2} \times 4 = 24$ cm \square .

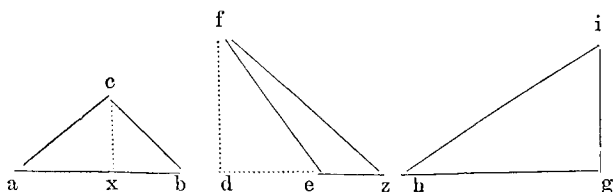
Déca am voi, totu pe calea ast'a a cautá faci'a trapezoidului, ne-amu oprí prea multu, cáci prefacerea lui intr'unu oblongu e mai grea; de ace'a 'lu lasamu puçintelu si trecemu la computarea feçiei triunghiului, cu ajutoriulu carui usioru se póte computá si trapezoidulu.

Se constrúim unu paralelogramu. Éta-lu:

Impartiti inaltimea in jumatare, si trageți o linia (arata). Cátu e de mare paralelogramulu $abmn$, séu $cdmn$? Asia e, cá e jumatare din $abcd$. Trageți acum o diagonala din a la d (arata). Catu e de mare acd séu abd ?

(Jumatate din $abcd$). Se punemu, ca inaltimea $ac = 4$ cm, lungimea séu bas'a oblongului $abcd$ e asemenea 4 cm. Cátu va fi faci'a oblongului $abcd$? ($4 \times 4 = 16$ cm \square). Cátu de mare e triunghiulu acd séu abd ? Dar' paralelogramulu $abmn$, séu $admn$? Asiadar' dupa marime cum se afla $abmn$ faci'a de acd ? séu $cdmn$ faci'a de abd ? (sunt egali). Déca asiu vrea acum se calculezu faci'a oblongului $abmn$ dupa conditionile date, ce ar' trebui se facu? Asia-i ca ar' trebui se multiplicu bas'a cu jumătate inaltimea? (dă!) Dar' apoi si triunghiulu abd séu acd inca e numai jumătate din oblongulu $abcd$. Asiadar' cum asi puté aflá faci'a unui triunghiú dintre áceste dóue? Bine. Insemnati-ve acum: faci'a triunghiului e egala: bas'a multiplicata cu inaltimea jumătate! Repetitiune! Se desemnamu acum triunghiuri. Éta-le:

Spune-mi M. care e bas'a triunghiului abc (ab), dar' a triunghiului def (de) si a triunghiului ghi (gh). Bine. Acum se-mi spuneti, care e inaltimea triunghiului abc ? Nu sciti, fiti dar' atenti, cu ve voiu arata-o? In triunghiulu abc tragemu o linia verticala din unghiulu c opusu basci (arata). Linia cx ne arata inaltimea acestui triunghiú. Repetitiune! Acum arata-mi tu R inaltimea triunghiului zef ! Vedeti baieti, bas'a e ze , unghiulu opusu ei e f . Din f tragemu o linia verticala asia (arata), inse unde a caditu vertical'a? (Bine!) afara de triunghiú, pe bas'a prelungita. Care este dara inaltimea triunghiului zef (fd). Vino acum tu S la tabla si ne arata inaltimea triunghiului ghi ? Care e bas'a lui? Care e unghiulu opusu (i) si inaltimea cum trebuie se cadia pe hasa? Asiadar' gi e totodata si inaltimea triunghiului ghi .

Dupa-ce ati veditu acum tóte casurile de mesurarea feçieloru la patru si la tri-unghiuri. vomu formá regulele mai precisu in urmatóarele: (Va urmá).

Corespondintia.

Sangeorgiu, 20 Ianuarú 1880 *).

Domnule Redactoru!

Spiritu de asociare, in ori-ce intreprindere omenésca a inceputu a strabate astadi prin tóte unghiurile, pre unde se facu pasi seriosi pentru inaintare.

Si e unu adeveru constatatu, cumca intrunirile si consfaturirile obtinu rezultate salutare in ori-ce directiune.

Cu atátu mai virtosu 'si au acestea intruniri rezultatele lorú binefacutóre in cestiunea invetiamentulu, unde totulu, ce se póte face, este esclusivu efectulu conferirei ideieloru si esperientieloru.

*) Intardiatu din mai multe cause.

R. S. R.

De acést'a consideratiune trebuie se fia misicatu ori-cine, carele sustine, ca caus'a invetiamentulu numai atunci va inaintá cu pasi mai repedi: cându nici unu invetiatoriu nu vá fi condusu de eugetulu: cá elu e si-esi de ajunsu si cá cu sfêrsitulu aniloru de scóla si-a terminatu pregatirea pentru maréti'a chiamare de a invetiá si luminá. Pregatirea pentru de a-si puté cinev'a cáscigá frumosulu name de „invetiatoriu“ se finesce numai de-odata cu viéti'a.

Cunoscintiele acúrate in scóla au se servésca numai cá fundamentu la acelea cunoscintie, ce si le va cáscigá invetiatorulu din propriulu seu indemnu, parte prin cetirea opurilor si scrieriloru de specialitate, parte prin convenirea si conferirea cu ómeni mai luminati, séu celu puçinu cu colegi mai esperti si mai probati pe cariera scolara.

La acést'a firma convingere au venitú, vedu-cá, si cea mai mare parte din invetiatorii románi mai de prin tóte partile. Si ei au inceputu a se asocia, a se intruni, a se grupá in cerculu reuniuniloru, cá prin conveniri imprumutate, prin impartesirea reciproca a ideiloru si esperientieloru, se-si inavutiésca siacarele ambitulu cunoscintieloru, cá asia se póta figurá de apostolulu sciintiei in mijloculu generatiunei tinere, ba chiaru si in mijloculu poporulu, unde traicsce.

Sum datoriu la acestu locu cu esprimarea adúncei mele recunoscintie acelorú barbati bine simtitori de caus'a invetiamentulu, cari, — luându in anii trecuti o iniciativa seriósá pentru de a grupá in o mare reuniune invetiatorésca nu numai pre toti invetiatorii din fostulu districtu alu Naseudulu, ci si pre cei din giuru, — astadi potu aratá lumii rezultate binefacutóre de ale acestei reuniuni, botezata „Mariana“ intru pi'a aducere aminte de marele óre-cându-v'a vicariu alu Naseudulu — Ioanu Marianu. — E tinera acést'a reuniune, dar' prin impartirea ei in mai multe ramuri filiale, prin tactulu conducatoriloru ei si prin frecuentia invetiatoriloru la adunarile generale si filiale, — dá o garantia solida de a fi cu timpulu unu faru luminosú invetiatorime, dupa care va avé se se indrepte pre calea vietiei catra scopu; ne dá incredintiarea, ca va fi in stare a intinde in mân'a invetiatorulu frulu Ariadnei, cu ajutorulu carui'a se póta esi din labirintulu a ori-ce felu de incurcaturu.

Dreptu dovéda la celea afirmate servésca, domnule redactore, numai activitatea reuniunei filiale din despartimentulu alu II-lea (a Sangeorgiulu), carea, déca ve va conveni a o dá publicitatii — 'mi permitu a o si desfasurá in puçine liniaminte.

Acést'a filiala a avutu pana acum'a trei adunari ordinare. Cea dintai, cá adunare de constituire, s'a tinutu in Sangeorgiu in 24 Novembre 1878, unde dupa alegerea biroulu, avendu locu unele vederi imprumutate in caus'a invetiamentulu, precum si comunicarea regulamentulu provisoriu pentru infiintiarea filialeloru — s'a statoritu timpulu si locul pentru fiitóra adunare ordinara.

Acést'a adunare s'a si tinutu in Rodu'a la 20 Martiu 1879, cu ocasiunea esamenelor de iérna, cu celu mai

îmbucurătoriu rezultat, căci întâiu: adunarea a fostu foarte bine frecventata atât de membrii sei și înțeleginț'a română din locu, câtu și de mai multi straini, cu deosebire învetaiori dela scôl'a de statu și alții, cari au asistatu la ședințele acestei adunări — pôte — și numai din curiositate, că se veda ce și câtu pôte învetaiorulu român; a dou'a: fiecare membru în parte și toti la oală au aratatu unu vin interesu catra acést'a noua înștiinț'are, parte prin lucrarea temelor împartite prin birou la timpul seu, parte prin o armonica conț'ielegere asupra toturor chestiunilor, ce s'au desbatutu; a trei'a: unu deosebitu efectu salutaru au facutu asupra învetaimentulu din scôlele confesionale din Rodn'a, învetaiorii locali, cari știindu că se va tiné adunarea acolo, și-au datu tóta silinț'a a multamí pre deplinu acceptarile poporatiunei din locu, precum și a adunarei; ceea ce s'a vedutu la esamenele tinute în aceea di; a patru'a: multu a contribuitu la banulu rezultat, alu adunarei și participarea onor. înț'egintie din Rodn'a, în frunte cu Rss. D. Cl. Lupsiaiu, dd. Flor. Porcius, Ioane Issipus a., cari prin sucursulu loru spiritualu și materialu s'au aratatu adeveratí aderenti ai causei școlare.

A trei'a adunare ai acestei filiale se tienu la 10 Ianariu a. c. în comun'a Maieru. Acést'a adunare înca a fostu foarte bine frecventata de catra membrii ei, de si timpul a fostu destulu de gerosu și fortunosu; exceptiune facundu numai membrulu C. C., carele s'a lasatu întrecutu pâna și de cei din valea Borgoului, capetulu estremu alu acestei filiale.

Primirea din partea poporatiunei, în frunte cu M. O. D. parochu V. Groze și primariulu, — a fostu destulu de caldúrosa. Conformu programei, la 9 óre a. m., s'a invocatu spirítulu santu preste ulteriórele lucrari, prin celebrarea s. misse, de catra tinerulu preotu V. Popu, de actu învetaioru de cl. I. în Maieru, la carea a participatu toti membrii adunarei. Îndata dupa acést'a. membrii în corpore mergu la scôl'a elementara, unde s'a tinutu adunarea.

Ședinț'a se deschide prin d. presiedinte. Cuventulu de deschidere fiindu foarte instructivu în caus'a învetaimentulu, rostitu apoi cu unu tactu barbațescu și impunetoriu, așa credu, că se va publicá, în întregu cuprinsulu seu, în pretiutulu organu „Scôl'a-Romana“; și destulu a însemná aci, că a fostu primitu cu celea mai însufletitóre aplause din partea adunarei. Înainte de a se începe agendele ședinț'ei, d. parochu Groze salutandu cu cuvinte caldúrose adunarea, arata, ca factorulu principalu la adeverat'a cultivare a omulu e bun'a-crescere; și nu cumv'a se uite învetaiorii, ca înca și cei vechi diceau: „a Jove principium“, va se dica: educatiunea trebue se fia religioasă-morală.

S'a alesu apoi o comisiune pentru înscrierea membriloru noi, în persónele d. d. învetaioru din Maieru, cari, dupa-cum a aratatu rezultatulu, s'au interesatu puțin de acést'a misiune, fia-cá ei însi n'au pusu destulu pondu pre înmúltirea membriloru, fia-cá cei, cari ar' fi

pututu se se faca membri, n'au avutu destulu îndemnu spre acést'a.

Relativu la tractarile practice, cari au avutu locu în ambe clasele, 'mi permitu a observá urmátorele.

1. Tractatulu pentru cl. I. din învetaimentulu intuitivu „descrierea plugulu cu partile lui și grap'a“, — erá se se tracteze prin învetaiorulu de clase, carele declinandu dela sine acést'a însărcinare, a doveditu puțin interesare catra oficiulu învetaiorescu, cu atât mai vertosu, cu câtu nu-i pôte servi de scusa împregiurarea, că nu e ex professo învetaioriu.

S'a vedutu aci, câtu de salutaru este dispozițiunea din regulamentu, carea prescrie: că fiecare învetaioriu se se pregát'esca a puté propune un'a din temele predate: căci îndata-ce presiedintele și-a aratatu dorinț'a de a vedé însinuandu-se voluntariu unu altulu în loculu celui ce a declinatú însărcinarea, -- mai toti s'au aratatu gaț'a a propune; așa s'a datu voia inv. I. Berciu, carele înse a trebuitu se se convinga îndata la începutu, împreuna cu întréga adunarea că pruncií, de si destulu de crescuti, -- totusi înca nu au avutu nici atât'a deprindere, că se pôta vorbi.

2. Tractatulu pentru cl. II. din geografia: „orientare în comuna și hotarul ei“, -- s'atínutu prin învetaiorulu de clase Dum. Bosc'a, cu puțin succesu; căci în tractare n'a observatu nice o regula, nice unu planu, nice unu metodu; ba nu și-a lucratu tem'a nice în scrisu, conformu regulamentulu, care prescrie acést'a; semnu invederatu, ca perfecțiunea sa propria i jace puțin la inima, ce'a-ce au doveditu-o și alte împregiurari, precum puțin'a interesare de curaciunea și altele cari se retacu.

Am adusu acestea înainte, că se se veda, câtu patimesce o scôla, cându inim'a învetaiorulu e departe de dens'a. Din patianț'a unuia -- altulu pôte trage lectiune, ceea-ce ar' fi de doritu spre binele învetaimentulu.

Dupa tractarile practice s'a cetitu o disertatiune de-catra autorulu ei Silviu Sohorc'a, preotu coop. în Sangeorgiu, despre „preț'ulu limb'ei nationale“. În acést'a se arata: cum poporul român și-a conservatu limb'a în trecutu printre tóte viscôlele și fortunele pornite asupra-i; cum preotii și învetaiorii conlucrandu, au fostu stelpi aperiatori ai limb'ei și nationalitatii; cum e a se plantá în tiner'a generațiune iubirea catra limb'a supta dela mame,... și închia cu dorinț'a, că preotii și învetaiorii se fia în deplină armonia lucrandu și unii și alții în sfer'a loru de activitate, dicundu între altele: „învetaiorii și preotii au mai totu un'a și aceea sôrte, dar' negresitu un'a și aceea chiamare, devis'a acelor'a că si a acestor'a consta din doue-trei cuvinte: a suferi dar' a lumina și desceptá“. Cu acestea s'a terminatu ședinț'a prima, dupa carea a urmatu unu prândiu comunu.

În ședinț'a a II-a, redeschisa la 3 óre p. m., s'a cotitu o disertatiune prin învetaiorulu -- autoru Silvestru Muresianu, despre „Însusirile unui

invetiatoriu pop. "lucrata cu destula diligenția și ascultată cu viu interesu.

A urmatu apoi unele discuțiuni critice asupr'a prelegerilor practice din sied. I. Aci credu că e locul a notá, de câta însemnatate este critic'a prevediuta în regulamentu, și nu voiú gresi deca voiú aserá, că ea este titin'a, prelunga carea se inverté resultatulu lucrărilor practice; ea este sarea, carea dă lucrărilor adeverat'a lorú valóre.

Se statoresce timpulú și loculú pentru fiitóri'a adunare. Se defige timpulú de 10 Maiú c. n. Incátu pentru locu, unulu din membri, cu unu adevératu umoru, dice: „deca numai unulu din membrii acestei adunari n'a venitú astadi între noi — se mergemu noi la elú;“ și asia s'a primitu cá locu pentru a IV-a adunare comun'a Siantiu.

S'au facutu vorba despre bibliotecele scolare și fiicare membru si-a luatú insarcinarea, a lucrá cu mijlócele ce i-ar' stá la dispozițiune pentru redicarea leru. S'a decisu și aceea, că „Scól'a-Romána“ se se privésca de organu alu reuniunei acestei'a, și presiedintele îndémna pre membrii a spriginí acést'a fóiá prin prenumere. Biroulú vechiú dandú-si demisiunea — se realege pre 3 ani. Cu acestea se finescu agendele adunarei. Presiedintele doresce revederea în ór'a fericita la proxim'a adunare, multiamesce membriloru pentru pastrarea armonici și buneci-intelegeri; ér' fruntasiloru comunei, și în specie d-lui parochu Groze pentru bun'a primire și pentru viuú interesu faciá de acést'a cauza, apoi și pentru sucursulu materialú, destulu de însemnatu, oferitu la prandiulu comunu.

De sér'a membrii straini voiúdu a-si luá remasú bunú dela parochulu loculu și a-i aratá inca odata multiamirile lorú — au fostu de catra acést'a rugati a asistá cu acést'a ocaziune la santirea casei, ce s'a sevêrsitu prin cooperatorele Sangeorgiului, astfelú ni-s'a datú ocaziune a petrece o séra placuta între deosebíte conversatiuni deschise literarie, descriendú-se chiar' și unele din biografiile celorú mai ilustrí barbati nationali; urmandu din candu în cându și câte unu cantecu nationalu.

Din celea premise se póte vedé: cáta lectiune, cátu folosu, cáta esperinția și cunoscinția aduce invetiatoriulu chiar' și numai o singura di de asociare.

Seraci'a materiala impedece pre cei mai multí invetiatori de a-si procurá opurile și tóte diurnalele, câte s'ar' recere spre desvoltarea lorú intelectuala. Si tocmai pentru aceea se redica reuniuni, cá aceea-ce nu póte individulu, se face totalitatea. În centrulu reuniuniloru se inființeza biblioteci; prin ajutorulu acestor'a, precum și prin prenumerece a câte o fóiá buna de specialitate (buna-óra cum e „Scól'a Romána“ per eminentiam fói'a invetiatorulu românú), mai departe prin conversarea cu barbati practici și cu sciinția pre terenulu scolicu, — prin tóte acestea i se deschide invetiatoriulu buna ocaziune de a se face abilu chiamarei sale.

Se recere la tóte acestea, ce e dreptu, puçinu sacrificiú, dar' nu cá acél'a, cá elú se fia silitu a-si trage, cum se dice, dela gura; se recere puçinu curagiú pentru de a intrá cu data ocaziune în cercurile inteleginte, dar' curagiulu lui numai se nu fia temerariu; și în fine inve-

tiatoriulu se fia caracterisatú prin o purtare sociala cuviincioasa, solida, barbatésca și asia 'și vá căscigá elú respectulu și reputatiunea din partea totoruru; asia numai va coresponde confidentici, ce i s'a datú, și scól'a de sub mân'a lui va înflori și cu îndestulare în sufletu de esperiá, ca scól'a nu e pentru densulu numai unu isvoru de subsistinția: pentru-cá nu e lucru mai negru și mai desastrosu pentru invetiamentu, decâtu atunci, cându invetiatorulu jóca pre nâimitulu! . . .

Primiti De Red. s. c. l.

Brutu.

Varietati.

(**Scótele în Ungari'a de sus**) se afla, dapa cum ne spune „Magyarország“, într'o stare deplorabila. „Cine voiesce a vedé scóte de o stare scandalósa, se vie numai în comitatulu Maramuresiu, Ugocea, Beregu si Ungu. Abia a cincea comuna posedé o scóla. De instruirea poporulu nimenea nu se ingrijesce. Numai fórte puçini ómeni sciú celi. Unde este vre-o scóla, acést'a se considera cá si cum nu ar' esistá. „Odaí'a“ de scóla este strimta, întunecósa si puturósa. Acést'a odaia cuprinde pe invetiatoriu și vre-o 5 copii. Adevérat'a menire a acestei odai de scóla este a serví invetiatoriulu primavar'a, var'a și tómn'a, ba în multe locuri chiar si iérn'a dreptu coteliu pentru porci și alte vite ale lui. Odaí'a este întunecósa, pentru ca ferestri nu esista, și cele doue gauri, prin care ar' puté intrá puçinu aeru, sunt astupate cu hártia. Apoi ce se dicemu despre invetiatoriu? Eca ce ne spune un concursu relativu: „Pentru comun'a Szeko (comitatulu Ungu) se cauta unu invetiatoriu. Emolumentele împreunate cu acestu postu sunt: o locuinta, care consista dintr'o chilía, mai departe o gradina mica, 3 jugere de pamentu aratoriu și o lunca, 20 fl. relatu de lemne si 80 fl. salariu.“ Invetiatoriulu 'și ajuta cum póte. Elu propune preste anu numai doue séu trei luni și adeca iérn'a; în celalaltu timpú alu anulú ara, sémana și secece cá si coialalti țierani. Copii noue luni au ferii. Apoi se se mire cine-va ca poporulu e prostu fora séma?

(**Statistic'a Dobrogei.**) Dobrogea are 2 judetie, 9 plasi, 266 comune, din care 12 sunt urbane și 254 sunt rurale; ér' sate si catune are 348. Dobrogea, carea în diu'a de 23 Novembre 1878 s'a incorporatú cu Romani'a, cuprinde delt'a Dunarii și este asediata pe malulu unei mari — Marea-Negra — astfelú ca implinesce puternicu, în folosulu bine înticlesu alu intereselorú nóstre politice și economice, un'a din cele mai însemnate conditiuni cu totulu indispensabile pentru marirea și prosperitatea natiunii române. Se cuvine dér' acum a publicá celu puçinu aprocsimativu și în prescurtare, pana candu în curendu se va efectúa sistematicu unu catastru și unu recensementu alu poporatiunei, câte-va date statistice în privinția întinderii teritoriale, cum si a poporatiunei. — Dobrogea cuprinde în totalu 14.758 Chilometre patrate séu 1,475,800 Hectare cá teritoriu, împartite pe cele doue judetie, astfelú: 6,051 Chilometre patrate în judetiulu Constanti'a, 8,707 Chilometre □ în judetiulu Tulcea. Numerulu poporatiunei este, în urm'a resbelulu aprigu din 1877, de 106,943 locuitori, adeca în judetiulu Constanti'a 30,236 locuitori, cari se împartu dupa nationalitate în 8,977 Románi, 10,444 Turci, 6,854 Bulgari, 3,585 Tatari, 300 Greci, 51 Israeliti, 15 Armeni; — în judetiulu Tulcea 76,707 locuitori, cari se împartu dupa nationalitate în 22,500 Románi, 21,861 Bulgari, 10,058 Lipoveni, 6,162 Rusi ortodocsi, 9,049 Turci, 2,945 Tatari, 2,865 Greci, 2,471 Germani, 1,000 Israeliti, 788 Armeni, 380 deosebíte nationalitati.